

MÚLTUNK EMLÉKEI ROVAT

IDÉN LENNE 180 ESZTENDŐS AZ ADRIAI BIZTOSÍTÓ TÁRSULAT

Horváth Gyula – Tamás Gábor

Előző cikkeinkhez hasonlóan ismét egy nagy múltú társaságot szeretnénk bemutatni, amely már a legkorábbi évtizedekben hozzájárult a magyarországi biztosítási kultúra fejlődéséhez. Olvasóinknak az sem okoz már meglepetést, hogy ismét közismert nevek, politikusok és írók tűnnek fel a cégtörténet lapjain. Abban azonban az Adriai Biztosító merőben eltér az eddig bemutatott társaságok zömétől, hogy anyaországában egészen a legutóbbi évekig, egészen pontosan 2006-ig működött.

A Riunione Adriatica di Sicurtá 1838. május 9-én alapították, a Habsburg Monarchiához tartozó Triesztben 100 millió líra (3 millió akkori forint) alaptőkével, melynek azonban – a kor szokásai szerint – csak egy részét, 40 százalékát fizették be készpénzben. Ennek oka részben a részvények kelendőbbé tétele, részben pedig, hogy a megfelelő befektetési lehetőségek kellően vonzó értékpapír-kínálat hiányában nem tudtak volna megfelelő hozamot biztosítani a teljesen befizetett részvényekre.

A társaság azonnal megkezdte a működését Magyarországon is. Alapszabálya szerint kezdetben tűz- és szállítmánybiztosítással foglalkozott, amely ágazatokban legfőbb versenytársainak városi riválisai, a Generali és az Azienda bizonyultak. Magyarországi vezérügnőke Weiss Bernát Ferenc, délvidéki származású pesti nagykereskedő lett.¹ Az Adriai 1853-ban jégbiztosítással, majd egy év múlva életbiztosítással bővítette termékpalettáját. Előbbiben legfőbb versenytársa éppen a saját vezérügnőke által korábban alapított Jégverés Ellen Kölcsönösen Biztosító Magyar Egyesület lett.²

A magyarországi képviselet a társaság növekedésével – 1881-ben már az egymilliomodik tűzbiztosítási kötvényt állítják ki – előbb 1886-ban magyarországi osztállyá, majd 1908-ban igazgatósággá fejlődik. A fejlődés mindhárom stádiumában közismert neveket találunk a társaság vezetésében. A vezérügnökséget Weiss 1860-as visszalépése után Galgóczy Károly, a korában neves közgazdasági író vezeti, 1886-tól 20 éven át báró Podmaniczky Frigyes, politikus, országgyűlési képviselő vezeti a magyarországi osztályt, míg 1908-tól az igazgatóság első elnöke Láng Lajos, korábbi miniszter, a Magyar Közgazdasági Társaság alapító-elnöke, alelnöke pedig Mikszáth Kálmán, a neves író.

Előző – Jókai Mórról szóló – cikkünkben is bemutattuk, hogy mennyire nem szokatlan ekkoriban egy író a biztosítótársaságok vezetésében. Nem tudjuk ugyanakkor, hogy milyen mértékben vártak el tőlük szakmai munkát, és milyen mértékben számított a közismert név vonzereje. Ennek érzékeltetésére álljanak itt Móricz Zsigmond szavai, aki korai támogatójának, a költő Kozma Andornak a halálakor az alábbi sorokat vetette papírra: „Így vitt el a drága jó Lehr Albert engem az Első Magyar Általános Biztosító Társaság palotájába, hogy bebiztosítsa életutamat: Kozma Andorhoz, aki ennek a nagy intézetnek főtitkára volt.

Az Adriai székháza a Deák téren az 1930-as években.
Forrás: <http://www.ilyenisvoltbudapest.hu/ilyen-is-volt/otodik-kerulet-belvaros-lipotvaros/item/1918-deak-ter>

A mai felfordult világ meg nem értheti, mi volt ez. Hogy egy költőnek író szobája volt egy hatalmas pénzügyi vállalatnál, ahol aztán én számtalanszor fordultam meg nála, s órákig hallgattam ennek a szép, karakán magyar embernek éles és rendkívül bölcs elmélkedését a világról és soha nem fordult elő eset, hogy hivatali akta zavarta volna... Remek világ volt az. Az a kapitalizmus más volt, mint a mai. Az megtisztelve érezte magát, hogy a költő elfogadta a főtitkári címet és a vezérigazgatók respektussal nyitottak be olykor egy kis eszmecezeré. Nem hivatali ügyben, éreztem rajtuk, hogy véteknél tartanak a költőt profán dolgokkal zavarni: filozófiai és esztétikai viták kerekedtek azonnal, ahogy vele szoba elegyedtek.”³

Mi azonban mégis kanyarodjunk vissza a profán dolgokhoz. Üzleti eredmények tekintetében az Adriai magyarországi működése teljes időtartama alatt a legsikeresebb társaságok közé tartozott! Az 1870-es évek közepén a Generalival fej-fej mellett vezették a piacot, hozzávetőlegesen 20-20 millió forint

mérlegfőösszeggel, ez körülbelül kétszerese volt az őket követő EMÁBIT, Azienda, Anker hármasának.⁴ A világháború előestéjére a Generali elhúzott, és az Adriai az üldözőbollyal került egy mérettartományba. 1913-ban 196 millió koronás mérete nagyjából az EMÁBIT és az Anker méretének fele meg, de már csak mintegy 40 százalékát tette ki a piacvezetőnek.⁵

A két világháború között jelentősen átalakult a piac, ráadásul a fenti, anyavállalati adatokon túl, immár a magyarországi üzletre vonatkozó adatok is rendelkezésünkre állnak. Fennállásának századik évfordulóján⁶, 1938-ban az Adriai és a Generali hazánkban ismét egy kategóriába tartozik (18, illetve 21 millió pengős mérlegfőösszeggel), ez ugyanakkor csak a fele az ekkor piacvezető EMÁBIT és az öt szorosán követő Foncière méretének.⁷ Igaz ugyanakkor, hogy a Foncière és az Adriai anyavállalati szinten 1920 óta érdek-közösségben álltak, a magyarországi Foncière igazgatóságában is mindvégig jelen volt Dr. Frigyesy Arnold (gróf Arnoldo Frigessi di Rattalma), a Riunione Adriatica trieszti elnök-vezérigazgatója.⁸

A dualizmus időszakában a társaság székháza a IV. kerületi Váci utca 9. szám alatt állt, ez volt a budapesti központ egészen 1913-ig, amikor – a Gazdák, majd az Állami

Biztosító és ma az Aegon Kálvin téri székházával egyidejűleg – új palotát építettek a Deák-téren. A metrómegálló mögött ma is látható épület az irodákon kívül luxuslakásoknak és tetőtéri fotóműtermeknek is helyet adott.⁹

Az épületet Budapest ostroma alatt, 1944-ben gyújtóbomba találta el, ennek következtében nagyon súlyosan megrongálódott,¹⁰ a társaság iratanyaga pedig – csekély töredék kivételével – megsemmisült.¹¹

Az Adriai Biztosító Társulat magyarországi tevékenysége a második világháborút követően, az államosítással befejeződött, a Riunione Olaszországban azonban még további hat évtizedig működött sikeresen. 1987-ben a németországi központú Allianz szerezte meg benne az irányító többséget, majd 2005-ben teljesen felvásárolta a céget.

A társaság története 2006-ban ért véget, amikor az Allianz összevonta olaszországi cégeit, az Adriait, az Allianz Subalpinát és a Lloyd Adriaticót.

HIVATKOZÁSOK

¹Weiss Bernát Ferenc (1800–1888) éppen a trieszti versenytárs Azienda délvédeli főgynöke volt, mielőtt elvállalta volna az Adriai vezérigazgatói posztját.

²Amikor az Adriai is bevezeti a jégbiztosítást, Weiss Bernát Ferenc lemond az általa az 1843-as alapítás óta vezetett Magyar Jégbiztosító vezérigazgatói posztjáról.

³Móricz Zsigmond: Öregek és fiatalok az írói fronton. Magyarország, 1933. április 19.

⁴Mihók féle Magyar Compass 1874 és 1875.

⁵Magyar Compass 1914/15.

⁶A 100 éves jubileumra a trieszti központ komoly történeti értékkel bíró kiadványt, valamint emlékermet adott ki. NEL PRIMO CENTENARIO della Riunione Adriatica di Sicurtà' (1838–1938). Trieszt, 1939.

⁷Magyar Compass 1938/39.

⁸Gróf Arnoldo Frigessi di Rattalma (1881–1950) eredetileg magyar zsidó családból származott, már az apja, rácalmási Frigyes Adolf (1843–1917) is az Adriai vezérigazgatója volt. (Magyar Zsidó Lexikon 297.)

⁹Az épület körül a korabeli sajtó híradása szerint kisebb forradalom keletkezett, mert a társaság eredetileg árkádsoros palotát szeretett volna építtetni. A főváros tanácsa elutasította a társaság kérését, a belügyminiszter azonban ezt a határozatot megsemmisítette. Az általános ellenszenv nyomása alatt az Adriai végül letett arról, hogy palotáját árkádokkal építse fel.

¹⁰Az épület újjáépítése után 1950-ben a Budapesti Rendőr-főkapitányság költözött a házba, 2000-tól a Le Méridien szálloda (ma Ritz-Carlton Hotel) található az épületben.

¹¹Sudár (2002) 60.

IRODALOMJEGYZÉK

NEL PRIMO CENTENARIO della Riunione Adriatica di Sicurtà' (1838–1938). Trieszt, 1939.

Magyar Compass 1874; 1875; 1914/15; 1938/39 számai

Sudár Kornélia: Biztosító intézetek fondjainak repertórium, Magyar Országos Levéltár, Budapest 2002.

100 éves az Adriai Biztosító, BME Magyar Közgazdaság, 1939. május 11.

SZERZŐI ÚTMUTATÓ A BIZTOSÍTÁS ÉS KOCKÁZAT FOLYÓIRATBAN PUBLIKÁLÓK RÉSZÉRE

A kéziratokat elektronikus (Word-/Excel-fájl) formátumban mellékletként csatolva kérjük beküldeni a főszerkesztő (erzsebet.kovacs@uni-corvinus.hu) és a szerkesztő (katalin.lencses@mabisz.hu) e-mail címére. A kézirat befogadásához csatolni szükséges a kitöltött szerzői nyilatkozatot is. Terjedelmi ajánlás: 1-1,5 ív (1 ív=40 000 karakter). A közlemények hossza a 60 000 karaktert (szóközökkel) ne haladja meg! A karakterszámok tartásakor kérjük figyelembe venni, hogy amennyiben a cikkben/tanulmányban ábra vagy egyéb bokszt jelenik meg, akkor az ábránként 300 karakterrel kerül beszámításra. A publikálás főszerkesztőként magyar nyelven, indokolt esetben pedig angol nyelven lehetséges. A Biztosítás és Kockázat eddig megjelent számai elérhetőek az alábbi linken keresztül: <http://www.mabisz.hu/esemenyek-publikaciok/450-biztositas-es-kockazathtml>

A kézirat a következő elemeket tartalmazza az alábbi sorrendben:

- CÍMOLDAL
A cikk címe, szerzője, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Több szerző esetén a levelező szerző neve és elérhetősége is.
- CIKK CÍME
Alcím (opcionális)
- SZERZŐK NEVE ÉS AZOK AZ ADATOK, MELYEKET PUBLIKÁLÁSRA SZÁNNAK
Tudományos fokozat, munkahely, beosztás, e-mail cím
- ÖSSZEFOGLALÓ
Magyar nyelven, maximum 1000 karakter
- SUMMARY
Angol nyelven, maximum 1000 karakter
- KÜLCSSZAVAK
Maximum 5
- KEYWORDS
Maximum 5
- JEL
- DOI
Ezt a MABISZ adja.
- CIKK, TANULMÁNY
Törzsszöveg (ajánlott terjedelem 60 000 karakter)
Ábrák, táblázatok, képletek, lábjegyzet (opcionális)
Összefoglalás, következtetések
- IRODALOMJEGYZÉK

1. A címlapon sorrendben a következők szerepeljenek: a kézirat címe, esetleg alcíme, a szerzők neve, a szerzők tudományos fokozata, titulusa, a szerzők munkahelye, a szerzők beosztása, elérhetősége. A cikk beadásának dátuma. Amennyiben a szerző(k) hozzájárul(nak) az e-mail cím(ük) közléséhez, akkor itt ezt is kérjük megadni. Több szerző esetén a kapcsolattartáshoz mindenképpen kérjük megadni a levelező szerző e-mail címét, telefonszámát.

2. Az összefoglalót magyar és angol nyelven kérjük elkészíteni, és a cikk elejére beszerkeszteni. Az összefoglaló nem tartalmazhat rövidítéseket. Ennek megszerkesztésekor az alábbiakat kérjük figyelembe venni: „Bevezetés”, „Célkitűzés”, „Módszer”, „Eredmények” és „Következtetések” lényegre törő megfogalmazása oly módon történjék, hogy csupán az összefoglalás elolvasása is elegendő legyen a dolgozat lényegének megértéséhez. A magyar és az angol összefoglaló hosszai azonosak egymáshoz, a maximális karakterszám 1000 lehet. Az összefoglalókat követően a kulcsszavakat kérjük szerepeltetni. Maximum öt kulcsszó adható meg magyar és angol nyelven egyaránt, szerepeljenek továbbá a JEL-kódok is (<https://www.aeaweb.org/econlit/jelCodes.php>).

3. A kézirat világos, jól tagolt szerkesztése különösen fontos, beleértve az alcímek megfelelő alkalmazását is. Az eredeti közleménynél a bevezetőben néhány mondatban meg kell jelölni a kérdésselvetést. A módszertani részben a szerző világosan és pontosan mutassa be és hivatkozzon azokra a módszerekre, amelyek alapján az eredményeket megkapta! Az eredmények és a diszkusszió részeit külön és érthetően szükséges megszerkeszteni. A diszkusszió rész legyen kapcsolatban az idevonatkozó legújabb ismeretanyaggal, valamint azokkal a megállapításokkal, amelyekből a szerző a következtetéseket levonta. Az eredmények újszerűsége, illetve a szerző saját tudományos hozzáadott értéke világosan tűnjön ki az írásból! A módszerek, eredmények, megbeszélés részek megfelelő alcímet kapjanak! A kéziratban az ábrák helyét, címét kérjük arab számokkal jelölni. A cikkben belüli lehetőség szerint csak akkor legyen alfejezeteken belüli számozás, ha azt a téma jellege és feldolgozása indokolja.

4. A táblázatokat címmel kell ellátni, és minden táblázatot külön lapon szükséges megadni. A táblázat ne legyen kép, a táblázatokat Wordben/Excelben kérjük elkészíteni.

5. Az ábrák a kéziratban megfelelő helyen, számozottan (arab számok) szerepeljenek, és címmel is el legyenek látva! Kérjük a mértékegységek, jelmagyarozatok értelmeszerűen történő megadását. Az ábra forrását is kérjük megjelölni, így a szövegben megfelelő helyen jelenjen meg az ábrákra, táblákra, jegyzetekre való hivatkozás. Az ábrákat és grafikonokat nagyfelbontású képként és xls formátumban egyaránt külön kérjük csatolni a beküldött íráshoz.

6. Az ábrák és táblák elnevezése az ábra, illetve táblázat felett szerepeljen, a forrásmegjelölés pedig alul kerüljön feltüntetésre!

7. A képleteket képletszerkesztővel kérjük elkészíteni, és azokat a jobb oldalon, zárójelben folyamatosan kérjük számozni.

8. A lábjegyzetek a felhasznált irodalom elé, a folyószöveg után kerüljenek!

9. Az irodalomjegyzék felsorolásánál ne legyen számozás vagy bármilyen egyéb jelölés (bullet pont stb.)! Az irodalmi hivatkozásokat a legújabb eredeti közleményekre és összefoglalókra kell korlátozni. Kizárólag azok az irodalmi felsorolások sorolhatók fel, amelyekre a szövegben utalás történt, és közvetlen kapcsolatban vannak a kutatott problémával. Háromnál több szerző esetén a három szerző neve után „et al” irrandó. A szövegek közötti szakirodalmi utalásokat zárójelben kérjük feltüntetni, amennyiben a hivatkozás nem szerkesztés része a mondatnak, például: (Osipian, 2009). Amennyiben valamelyik szerzőtől több, azonos évben megjelent munkára hivatkozik, a művek különbözőbözötésére használja az évszám mellé írt a, b, c stb. indexet! Szó szerinti idézetnél az oldalszám kötelezően jelölendő. Az irodalomjegyzéket a tanulmány végén ábcélsorrendben közöljük a következőképpen:

- Könyveknél:
Dickson DCM (2005): Insurance Risk and Ruin, Cambridge University Press
- Tanulmányköteteken, gyűjteményes kötetekben megjelent publikációknál: Mario Jametti & Thomas von Ungern-Sternberg (2003): Assessing the Efficiency of an Insurance Provider – A Measurement Error Approach, CESifo Working Paper Series 928, CESifo Group, Munich
- Folyóiratban megjelent cikkeknel:
Wiltrud Weidner – Robert Weidner (2014): Identifikation neuer Ansätze zur individuellen Kfz-Tarifierung, Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft
May, Volume 103, Issue 2, pp. 167–193.
- Dicksion DCM. (2006): Premiums and reserves for life insurance products, Australian Actuarial Journal, vol. 12 (2), pp. 259–279.
- Webcímeknél:
Insurance Europe (2012): How insurance works
Online: <http://www.insuranceeurope.eu/uploads/Modules/Publications/how-insurance-works.pdf>
Weboldal hivatkozáskor zárójelben a letöltés dátumát is szerepeltetni kell.

10. Két-három oldalanként kérjük javasolni egy-egy kiemelésre szánt mondatot vagy mondatrészt a szövegből.

11. A Biztosítás és Kockázat folyóirat csatlakozott a DOI CrossRef rendszerhez, ezért kérjük a cikkei irodalomjegyzékében feltüntetni minden olyan forrás DOI azonosítóját linkként, amelyet szintén a CrossRef-nél regisztráltak más folyóiratok. Ennek ellenőrzésére használható a CrossRef keresője: <http://search.crossref.org/>. A DOI-ből úgy képezhető link, hogy elé kell írni: <http://dx.doi.org/>

12. A szerkesztőség szívesen fogad recenziókat is, melyek egy biztosításpolitikai szempontból érdekesnek ítélt könyv ismertetését tartalmazzák azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet az adott műre minél szélesebb körben. A recenzióval szembeni elvárások az alábbiak:

- Szükséges feltétel a mű valamennyi bibliográfiai adatának pontos feltüntetése.
- Tartalmaznia kell minimálisan a könyv szerzői ismertetését, szerkezeti felépítését. A recenzió szerzője ezen túlmenően megosztja az olvasóval a könyvvel kapcsolatos észrevételeit, benyomásait, akár kritikai értékelését is.
- A jó recenzió felkelti a vágyat az olvasásra, miközben annak tudományos értéke is tetten érhető, szakmai szemmel – az ajánló szempontjain keresztül – orientálja a könyv potenciális olvasóját.
- Az idézetek és források megjelölésénél – amennyiben ilyenek vannak – be kell tartani a Biztosítás és Kockázat szerzői útmutatójában foglaltakat.
- Ajánlott terjedelem: 2-5 oldal.

Köszönjük, hogy a megfelelően előkészített kézirattal Ön is segíti munkánkat!